

01.11.2019

Greining á aðferðafræði Samfélagsleg og hagræn áhrif samgönguframkvæmda

Eva Dís Þórðardóttir
Skipulagsfræðingur

Áherslur

- Markmið
- Tildrög og takmarkanir
- Aðferðafræði
- Rýni verkefna
- Niðurstöður og spurningar

Meginmarkmið

- Rýna aðferðafræði á mati samfélagslegra og hagrænna áhrifa samgönguframkvæmda hérlendis sem og í Noregi með sérstaka áherslu á framkvæmdir sem hafa það að markmiði að stuðla að jákvæðri byggðapróun og hvernig samfélagsáhrif eru tekin fyrir í þeim tilfellum.
- Afla upplýsinga um verkefni sem unnin hafa verið hér á landi og í Noregi. Rýna verkefnin m.t.t. aðferðafræði, hlutverki þeirra og vægis á upphafsstigum samgönguframkvæmda.

Tildrög og takmarkanir

- Greining fyrir Fjórðungssambandið (Vestfjarðarstofa)
- Innviðagreining fyrir Vesturbyggð

- Ný samgönguáætlun (forgangsröðun framkvæmda)
- Sameining sveitarfélaga
- Flutningur á landi
- Vinnusóknarsvæði

- Fá verkefni hér á landi til að rýna
- Stutt verkefni

Aðferðafræði

- Arðsemissútreikningar
- Mat á samfélagsáhrifum
- Svæðisbundin greining

- Umhverfismat áætlana
- Mat á umhverfisáhrifum framkvæmda

Aðferðafræði

- **Arðsemisútreikningar**
 - Kostnaður vegna mannvirkis og samhangandi fjárfestingar
 - Hrakvirði
 - Rekstrar- og viðhaldskostnaður mannvirkja
 - Ábata og rekstrarkostnaður notenda
 - Skattaáhrifa og verlfærðarkostnaður skattlaningar
 - Umhverfis,- slysa- og ytri áhrif
 - O.fl.

Aðferðafræði

- **Mat á samfélagsáhrifum**
 - Áhrifa þættir sem ekki rúmast innan arðsemismats
 - Kvarði frá verulega jákvæðu til verulega neikvæðra áhrifa
 - Flóknara mat og huglægt
 - Túlkun niðurstaðna óljós
 - Þarf að vera gagnsætt og rök séu fyrir niðurstöðum þess
 - Dæmi um matsþætti:
 - Nýting þjónustu
 - Aðgengi að almenningssamgöngum
 - Atvinnuvegi (sérstaða hvers svæðis)
 - Samkeppnisstaða svæðisins og fyrirtækja
 - Viðhorf

Aðferðafræði

- **Svæðisbundin greining**
 - Landnotkun
 - Vinnumarkaður
 - Stjórnun einka- og opinberra fyrirtækja
 - Afþreyingarstarfsemi
 - Verslunarvenjur
 - Samþætting samgöngukerfa
 - Þróun kjarna
 - Óbein/afleidd áhrif af óverlögðum þáttum sem breyta byggðamynstri

Rýni

Ísland og Noregur

- Vegur um Dynjandisheiði – mat á samfélagsáhrifum
- Vestfjarðavegur – samanburður á samfélagsáhrifum á leið D2 og Þ-H
- Vaðlaheiðagöng – mat á samfélagsáhrifum
- Vaðlaheiðagöng – samfélagsáhrif (fyrir og eftir framkvæmd) – viðtals rannsókn
- Ný brú – Eg- Sødal
- Samgönguframkvæmdir – Ringeriksbanen og E16 Høgkastkastet – Hønefoss

Niðurstaða

Noregur

- Góð samræming, sterkara regluverk og leiðbeiningar
- Rammi utan um aðferðafræðina og útfærslu mats
- Umfang mats fer eftir stærð framkvæmdar

Ísland

- Vantar skýrari skilgreiningu á hlutverki matsins
- Engar leiðbeiningar til
- Gert á síðari stigum framkvæmdar þegar ekki er hægt að hafa áhrif á framkvæmdina

Vangaveltur

- Myndi samfélagsmat nýtast betur ef það er gert á skipulagsstigi samhliða umhverfismati áætlana?
- Hvaða matsþætti/vísa ætti að taka til greina?
- Hvernig er hægt að aðlaga matsþætti/vísa að markmiði framkvæmda?
- Getum við borið betur saman verðlagða og óverðlagða þætti?
- Getum við verðlagt fleiri þætti en við erum aðgera í dag?